ЛБ10 302

ЛБ10 302

ВЪ ОДИНЪ ЧАСЪ

научиться

МАЛОРУСИНУ ПО ВЕЛИКОРУССКИ.

128

ВТОРОЕ ИЗДАНІЕ.

ЛЬВОВЪ.
Въ типографіи Института Ставропигійского 1866.
Управитель типографіи: Ст. Гучковскій.

I. ВЫГОВОРЪ.

На Руси одинъ русскій языкъ, а на этомъ ...ѣ два выговора: малорусскій и великорусскій.

Малорусъ, узнавшій отличительныя примѣты ...русскаго выговора, станетъ сейже часъ и говорить по русски произношеніемъ великорусскимъ.

...ихъ примѣтъ, отличающихъ выговоръ малорусскій отъ великорусскаго, всего только пять, ...слѣдующія:

Согласная г, произносимая Малорусомъ всегда ...къ лат. h., звучитъ по произношенію великорусскому

а) въ родительномъ падежѣ прилагательныхъ и мѣстоименій единств. числа муж. и средн. рода какъ в (лат. w), на пр.: святáго=swjatowo, добраго=dobrowo, моего=mojewo.

677937
Государств. публичная
ИСТОРИЧЕСКАЯ
БИБЛИОТЕКА
Государственная публичная
историческая библиотека

Великорусъ пишетъ: святаго, добраго, а произноситъ: swjatowo или swjatowa, dobrawo или dobrowo.

б) Во всѣхъ другихъ случаяхъ г звучитъ какъ лат. g., на пр. го́родъ=gorod, гдѣ=gdje, долгій=dołgij.

Изъятіе. Слова: Богъ, Госпо́дь произносятся по великорусски равно, какъ и по малорусски: Boh, Hospod'.

2) Самогласная е, произносимая Малорусомъ въ началѣ слога какъ лат. je, послѣ согласныхъ же какъ чистое (неіотованное) е, звучитъ по произношенію великорусскому

а) и въ началѣ слога и послѣ согласныхъ какъ je, на пр.: есть=jest', будетъ=budjet.

Изъятіе. Послѣ согласныхъ *ж*, *г*, *ш*, *щ* и *р* самогласная *е* также въ великорусскомъ произносится по малорусски, какъ неіотованное *е*, на пр. даже=daże, черезъ=czerez, шесть=szest', еще=jeszcze. Также въ предлогѣ безъ и въ продложномъ без- произносится *е* чисто: bez (безцѣнный=bezcjennyj).

б) Во второмъ и третьемъ слогѣ, если на это е падаетъ удареніе, оно произносится иногда какъ jo, на пр. иде́тъ=idjot, зеле́ный=zjelonyj, пропадетъ=propadjot.

Для означенія чистаго звука *е* (лат. e) въ началѣ слога Великорусы употребляютъ въ письмѣ особую букву: э, на пр. въ словахъ: это, этакъ, поэтъ, эксемпляръ (eto, etak, poet, eksemplar).

3) Самогласная и, произносимая Малорусомъ почти какъ польское y (ы), звучитъ по великорусски всегда какъ тонкое і, на пр. ми́ло=miło, вели́кій=wjelikij, извини́ть=izwinit'.

4) Самогласная **о**, произносимая Малорусомъ чисто какъ **о**, или въ стѣсненіи какъ **і** (дôмъ), звучитъ также у Великорусовъ обыкновенно какъ чистое **о**, а только въ первомъ или даже въ двухъ первыхъ слогахъ, когда на нихъ не падаетъ удареніе, произносится приблизительно какъ **а** (средній звукъ между **о** и **а**), на пр. орёлъ=arjoł, отéцъ=atjec, головá=gaława.

5) Самогласная **ѣ**, произносимая Малорусомъ всегда какъ тонкое **і**, звучитъ по произношенію великорусскому всегда какъ je, на пр. свѣтъ=swjet, смѣлѣйшій=smjeljejszij, удѣлъ=udjeł.

Менѣе важныя особенности великорусскаго произношенія состоятъ въ томъ, что:

а) окончаніе прилагательныхъ муж. рода: **-ый**, **-ій**, когда безъ ударенія, произносится (точно какъ и въ малорусскомъ) какъ -ый, ій, когда же съ удареніемъ, какъ **ой**; н. пр. дóбрый=dobryj, сúній=sinij, святый=swjatoj, другій=drugoj.

б) Русское книжное что произносится: што (szto).

в) Возвратное мѣстоименіе **ся**, преизносимое у Малорусовъ тонко какъ śja, звучитъ у Великоруса тверже, почти какъ sa, на пр. кажется=każetsa.

Вообще согласныя *с* и *ц* передъ іотованными самогласными (ѣ, я) произноситъ Малорусъ тонко какъ польское ś, ć, Великорусъ немного дебелѣе, какъ-бы среднее между звуками s—ś c—ć, на пр. сѣмя мр. śimja, вр. sjemja; смѣ-

ётся мр. śmijetśja, вр. smjejotsa; неслись мр. nesłyś, вр. njeslis; цвѣтъ мр. ćwit, вр. cwjet; двадцять мр. dwadcjat', вр. dwadcat'.

Въ этихъ то звукахъ и есть все главное различіе выговора малорусскаго отъ великорусскаго.

II. ГРАММАТИКА.

Отличительныя примѣты малорусскаго нарѣчія отъ великорусскаго по отношенію грамматики весьма незначительны.

„Грамматика языка малоруского въ Галиціи," сочиненная Иваномъ Вагилевичемъ (Львовъ, 1845), безспорно и рѣшительно наилучшая грамматика малорусскаго нарѣчія (а такою признана она какъ Малорусами такъ и Поляками), не допускаетъ почти никакого различія между малорусскимъ и великорусскимъ нарѣчіемъ по части грамматической*).

Вотъ въ чемъ состоитъ главное различіе двухъ русскихъ нарѣчій:

А. *Имена существительныя.*

1) Полный видъ творительнаго падежа единств. числа именъ женск. рода: моéю рукóю, общій

---

*) *Тоже И. Вагилевичъ, издавая въ г. 1848 во Львовѣ „Дневникъ рускій", въ своемъ помянутомъ „Дневникѣ" давалъ всѣмъ вѣтвямъ русскаго племени одно общее названіе Русиновъ. Такъ въ N. 6. „Дневника" во вступной статьи: „Слово о Руси и ей политическомъ становищи" Вагилевичъ буквально пишетъ: „Вѣтва тая (Мало-Русиновъ) граничитъ на сѣверъ съ Бѣло-Русинами и Велико-Русинами, на востокъ съ Велико-Русинами, на западъ съ Поляками и Велико-Русинами."*

какъ Малорусамъ такъ и Великорусамъ, сокращается иногда у Малорусовъ въ Галиціи на: моéвь руковь, у Великорусовъ же и у Малорусовъ Украины на: моéй рукóй.

Въ Грамматикѣ И. Вагилевича въ образцѣ женск. склоненія (на стр. 34.) тотъ падежъ звучитъ: ногою (овь—ой), т. е. и ноговь и ногой.

2) Согласныя **г, к, х**, въ склоненіи превращаемыя Малорусомъ передъ **е** въ **ж, ч, ш**, а передъ **ѣ** въ **з, ц, с**, у Великорусовъ остаются неизмѣнимыми; на пр. мр. дрýже! человѣче! дýше! въ нозѣ, въ человѣцѣ, въ дýсѣ; — вр. другъ! человѣкъ! духъ! (т. е. звательный падежъ равенъ именительному), въ ногѣ, въ человѣкѣ, въ дýхѣ.

Б. Имена прилагательныя.

1) Родительный падежъ муж. и средн. рода по малорусски **-ого, -ёго**, по великорусски: **-аго, -яго**, на пр. мр. доброго, синёго; вр. добраго, синяго.

Въ Грамматикѣ И. Вагилевича (стр. 47.) тотъ падежъ также окончивается на -ого *(аго)* и -его *(яго)*, т. е. доброго и добраго, синёго и синяго.

2) Именительный падежъ прилагательныхъ множ. числа для муж. рода окончивается въ великорусскомъ языкѣ на **-ые, -іе**, для женск. и средн. рода на **-ыя, -ія**; на пр. добрые люди, синіе плоды; добрыя жены, дѣти; синія горы, неба.

Окончеціе это однакожь соблюдается только на письмѣ, а въ живой рѣчи оно звучитъ равно какъ и въ малорусскомъ для всѣхъ родовъ: *ыи, іи.*

Въ Грамматикѣ И. Вагилевича (стр. 47—50) въ образцахъ для того падежа всюда поставлено окончаніе одно и тоже, что и въ великорусскомъ: муж. р. *-ые, іе;* женск. и средн. р. *-ыя, -ія.* Значитъ, Вагилевичъ и тутъ не допускаетъ различія между двумя русскими нарѣчіями.

В. Мѣстоименіе.

1) Вмѣсто старо- и мало-русской формы винительнаго падежа: **ю**, **ею**, у Великоруссовъ употребляется: **её**; на пр. мр. я видѣлъ ю (ею), вр. я видѣлъ её (ja widjeł jejo).

2) Старо- и мало-русская форма: менѐ, тебѐ, себѐ гласитъ у Великорусовъ: меня̀, тебя̀, себя̀ (mjenja, tjebja, sjebja).

Окончаніе *-я* у Малорусовъ сохранилось тутъ только въ сокращенной формѣ: *мя* (*мня*), *тя, ся.*

Г. Нарѣчіе.

Превосходная степень: больше, меньше, живѣйше, холоднѣйше въ великорусскомъ употребляется еще и въ другой (старославянской) формѣ: бо́лѣе, ме́нѣе, живѣ́е, холо́днѣе; также съ окончаніемъ на **-ѣй**, на пр. живѣ́й, скорѣ́й.

Сокращенная форма *-ѣй* употребляется также и въ малорусскомъ, на пр. ѣдь скорѣ́й, живѣ́й.

Д. Глаголъ.

1) Третье лице единств. числа настоящаго и будущаго времени глаголовъ I. спряженія (на **-ешь**), окончивающееся въ малорусскомъ на **-е**, у Вели-

корусовъ правильнѣе окончивается на -етъ; на пр. мр. зна́е, бу́де; вр. зна́етъ, бу́детъ.

Ив. Вагилевичъ въ своей Грамматикѣ малорусскаго языка также употребляетъ только одну полную форму великорусскую, т. е. окончаніе *-ешъ* (см. его таблицы спряженій на стр. 80--81).

2) Неопредѣленный видъ глаголовъ, употребляемый въ галицко-русскомъ нарѣчіи (какъ въ старославянскомъ) полною формою: -ти, употребляется въ великорусскомъ (какъ и въ малорусскомъ на Украинѣ) въ сокращенной формѣ: -ть; на пр. мр. нести́, дѣлати, ходи́ти; вр. несть, дѣлать, ходи́ть.

Малорусское: умéрти, тéрти, звучитъ по великорусски: умерéть, терéть.

У Малорусовъ на Украинѣ полная форма *-ти* сохранилась только въ народныхъ пѣсняхъ; въ обыденномъ разговорѣ народъ Украины, Волыни и Подоліи почти исключительно употребляетъ только сокращенную форму *-ть*.

3) Дѣепричастія въ великорусскомъ часто употребляются въ сокращенной формѣ; на пр. вмѣсто творячи́, дѣлаючи, сотвори́вши, часче употребляется: творя́, дѣлая, сотвори́въ.

И. Вагилевичъ въ своей Грамматикѣ для этихъ дѣепричастій также употребляетъ обѣ формы, полную и сокращенную (см. стр. 127 и 128).

Всѣ прочія правила грамматики какъ малорусскаго такъ и великарусскаго нарѣчія между собою сходны.

Сравни великорусскую грамматику Востокова или Греча съ малорусскою Ив. Вагилевича.

III. ГЛАСОУДАРЕНІЕ.

Гласоудареніе (акцентъ) въ обоихъ нарѣчіяхъ, малорусскомъ и великорусскомъ, между собою сходны.

Мѣлкія уклоненія по гласоударенію, почти непримѣтны въ простонародіи, случаются только въ устахъ людей образованныхъ, преимущественно въ Галицкой Руси, гдѣ вліяніе польскаго языка акцентъ въ нѣкоторой части испортило.

Въ галицко-русскомъ простонародіи примѣтно уклоненіе только

1) въ двухъ существительныхъ именахъ: народъ и свобода. Великорусъ произноситъ эти слова: наро́дъ, свобо́да; Малорусъ въ Галиціи почти всегда: на́рôдъ*) свобода̀, но за то всѣ прочіе Малорусы на Украинѣ, Волыни и Подоліи произносятъ такъ-же какъ и Великорусы: наро́дъ, свобо́да.

2) Прилагательныя: новый, старый и цѣлый, по выговору книжныхъ великорусскихъ людей звучатъ съ удареніемъ на первомъ слогѣ: но́вый, ста́рый, цѣ́лый, напро́тивъ же по выговору значительной части великорусскаго простонародія и по произношенію малорусскому съ удареніемъ на послѣдномъ слогѣ: новы́й, стары́й, цѣлы́й.

Правильное русское гласоудареніе слѣдуетъ усвоивать себѣ прилѣжнымъ чтеніемъ стихотвореній великорусскихъ а равно и лучшихъ украинскихъ поэтовъ.

---

*) *Читай:* narid. — *Для выраженія стѣсненнаго* о *(-і) Малорусы въ Галиціи употребляютъ букву* ô, *придуманную еще до* **1830** *г. украинскимъ писателемъ, М. Максимовичемъ. Одинъ только галицко-русскій писатель, Иванъ Вагилевичъ, ни въ своей малорусской Грамматикѣ, ни въ своемъ „Дневникѣ рускомъ“ (даже въ изданіи латино-польскою орѳографіею) не респектовалъ этого стѣсненнаго малорусскаго* ô, *но постоянно писалъ открытое* о *такъ, какъ оно пишется въ великорусскомъ*

IV. ЛЕКСИКАЛЬНОЕ РАЗЛИЧІЕ.

Важнѣйшія черты лексикальнаго различія малорусской рѣчи отъ великорусской состоятъ вотъ въ чемъ:

малорусское	великорусское
Якъ, що*)	какъ, что,
дуже	очень,
надто	слишкомъ,
роз- (розумъ, роздалъ)	раз- (разумъ, раздалъ),
отóй, отà, отò, (тотъ, тота, тото)	этотъ, эта, это,
майже, правѣ . . . . ,	почти,
хибань	развѣ.

Весь прочій лексиконъ обоихъ нарѣчій одинъ и тотже. Нѣкоторыя разницы въ немъ, при многочисленности русскаго племени, ничтожны.

Сравни лексикальный матеріалъ малорусской Грамматики И. Вагилевича съ какимъ либо Словаремъ великорусскимъ.

---

*) *Ив. Вагилевичъ въ своей Грамматикѣ употребляетъ для малорусскаго нарѣчія правильно формы: чтo, нитто, нѣчто. Тѣже формы повсемѣстно употребляются и у Малорусовъ въ Венгріи.*

ПРИМѢРЫ.

Славяно-русскимъ письмомъ.

Малорусскій подлинникъ:

ПРОГРАМЪ

„Дневника Руского“.

(Середа. — Ч. 1. — 1848. г.)

Народность есть найголовнѣйшою вымѣнкою въ томъ, абы народъ прійшолъ до розвитія политического, а черезъ то почулъ самъ себѐ и порозумѣлъ свою судьбу. Отжежь на отголосъ вольности, котрый идетъ что молнія по всѣхъ кутахъ Европы и кличетъ до нового житія всѣ ей народы, встаютъ Поляки и Русины, абы мали удѣлъ въ будущемъ, якое есть приречено народамъ вольнымъ. — Впровадити Русь на степень житія политического, сей прійми́лъ трудъ Руский Соборъ.

Одни́мъ зъ найпершихъ средствъ, яки́мъ хочетъ Руский Соборъ дойти до своей цѣли, есть: просвѣщеніе народное, а то осягнути можна литературою рускою. Отже въ томъ намѣренію постановилъ Руский Соборъ издавати письмо періодическое подъ назвою „Дневникъ Руский.“ —

Великорусскій переводъ:

ПРОГРАМА

„Дневника Русскаго.“

(Середа. — Ч. 1. — 1848 г.)

Народность есть главнѣйшимъ условіемъ въ томъ, чтобы народъ пришолъ къ развитію политическому, а чрезъ это понялъ самъ себя и уразумѣлъ свою судьбу. Затѣмъ на голосъ свободы, который идетъ что молнія по всѣмъ концамъ Европы и кличетъ къ новому житію всѣ ея народы, востаютъ Поляки и Русины, чтобы имѣли удѣлъ въ будущемъ, какое есть приречено народамъ свободнымъ. Возвести Русь на степень житія политическаго, сей трудъ принялъ Русскій Соборъ.

Одни́мъ изъ первѣйшихъ средствъ, каки́мъ хочетъ Русскій Соборъ дойти до своей цѣли есть: просвѣщеніе народное, а этого достигнуть можно литературою русскою. Такъ въ этомъ намѣреніи рѣшился Русскій Соборъ издавать письмо періодическое подъ названіемъ: „Дневникъ

PRIMJERY.

Латино-польскою ортографіей.

Великорусскій переводъ по произношенію

малорусскому:

PROHRAMA

„Dnewnyka Russkoho.“

(Sereda. — Czysło 1. — 1848 h.)

Narodnost' jest' hławnijszym usłowijem w tom, szczoby narod prijszoł k rozwytiju polityczeskomu, a czerez to ponjał sam sebe i porozumił swoju sud'bu. Zatim na hołos swobody, kotoryj idet szczo mołnija po wsim koncjam Jewropy i kłyczet k nowomu żytiju wsi jei narody, wostajut Polaki i Rusyny, szczoby imiły udił w buduszczem, jakoje jest' pryreczeno narodam swobodnym. Wozwesty Ruś na stepeń żytija polityczeskoho, sej trud prynjał Ruskij Sobor.

Odnym z perwijszych sredstw, jakim choczet Russkij Sobor dojty do swojej ciły, jest': proświszczenije narodnoje, a to dostyhnuty można literaturoju russkoju. Tak w tom namirenii riszyłśia Russkij Sobor izdawaty pyśmo periodyczeskoje pod nazwanijem: „Dnewnyk Rus-

великорусскому:

PROGRAMA

„Dnjewnika Russkawo.“

(Sjereda. — Czisło 1. — 1848 g.)

Narodnost' jest gławjnejszim usłowijem w tom, sztoby narod priszoł k razwitiju politiczeskomu, a czrez eto ponjał sam sjebja i parazumjeł swaju sud'bu. Zatjem na gołos swabody, katoryj idjot szto mołnija pa wsjem kancam Jewropy i kliczet k nowomu żitiju wsje jeja narody, wastajut Polaki i Rusiny, sztoby imjeli udjeł w buduszczem, kakoje jest' prireczeno narodam swabodnym. Wazwesti Ruś na stjepjeń żitija politiczeskowo, sjej trud prinjał Russkij Sabor.

Adnim s pjerwjejszych sredstw kakim choczet Russkij Sabor dajti do swajej cjeli, jest': praswjeszczenije narodnoje, a to dastignut' można litjeraturoju russkoju. Tak w etom namjerenii rjeszilsa Russkij Sabor izdawat' piśmo periodiczeskoje pad nazwanijem: „Dnjewnik Rus-

Все то, что лише причинится до просвѣщенія Руского народа, будетъ отвѣтно стремленію Собора входити въ составъ Дневника.

Дневникъ сей будетъ выдаватися — въ одинъ листъ великого розмѣру буквами кириллскими, а — якоесь число екземпляровъ будетъ издано и латинскими буквами, такъ что пренумеранты по своей воли могутъ брати ексемпляри печатаны одними або другими типами.

Во Львовѣ дня 12. Серпня 1848.

Иванъ Вагилевичъ
Отвѣтный редакторъ.

Русскій." — Все то, что только способствуетъ просвѣщенію Русскаго народа, будетъ соотвѣтно стремленію Собора входить въ составъ Дневника.

Дневникъ сей будетъ издаваться — въ одинъ листъ великаго размѣра буквами кириллскими, а — нѣкое число экземпляровъ будетъ издано и латинскими буквами, такъ что пренумеранты по своей волѣ могутъ брать экземпляры печатаные одними или другими типами.

Во Львовѣ дня 12. Августа 1848.

Иванъ Вагилевичъ
Отвѣтный редакторъ.

Пѣсня.

(А. С. Пушкина.)

Воронъ къ ворону летитъ,
Воронъ ворону кричитъ:
Воронъ, гдѣ-бъ намъ отобѣдать?
Какъ бы намъ о томъ провѣдать?

Воронъ ворону въ отвѣтъ:
Знаю, будетъ намъ обѣдъ;
Въ чистомъ полѣ подъ ракитой
Богатырь лежитъ убитый.

Кѣмъ убитъ и отчего,
Знаетъ соколъ лишь его,
Да кобылка воронаяя,
Да хозяйка молодая.

skij.“ — Wse to, szczo tolko sposobstwujet proświszczeniju Russkoho naroda, budet sootwitno stremłeniju Sobora wchodyty w sostaw Dnewnyka.

Dnewnyk sej budet izdawatysja — w odyn łyst wełykoho rozmira hukwamy kiryłłskimy, a — nikoje czysło eksemplarow budet izdano i łatynskymy bukwamy, tak szczo prenumeranty po swojej woli mohut braty eksemplary peczatanyi odnymy iły druhymy typamy.

Wo Lwowi dnja 12. Awhusta 1848.

Iwan Wahyłewycz
Otwitnyj redaktor.

skij.“ — Wsjo to, szto tolko spasubstwujet praswjeszczeniju Russkawo naroda, budjet saatjetno stremleniju Sabora wchadit' w sastaw Dnjewnika.

Dnjewnik sjej budjet izdawat'sa — w adin list wjelikawo razmjera bukwami kiriłłskimi, a — njekoje czisło eksemplarow budjet izdano i łatinskimi bukwami, tak szto prenumjeranty pa swajej wolje magut brat' eksemplary pjeczatanyje adnimi ili drugimi tipami.

Wa Lwowje dnja 12. Awgusta 1848.

Iwan Wagilewicz
Atwjetnyj redaktor.

Pjesnja.

(A. S. Puszkina.)

(по великорусски:)

Woron k woronu letit,
Woron woronu kriczit:
Woron, gdje-b nam atabjedat'?
Kak by nam a tom prawjedat'?

Woron woronu w atwjet:
Znaju, budjet nam abjed;
W czistom polje pad rakitoj
Bagatyr leżit ubitoj.

Kjem ubit i at czewo,
Znajet sokoł lisz jewo,
Da kabyłka waranaja
Da chazjajka maładaja.

(по малорусски:)

Woron k woronu łetyt,
Woron woronu kryczyt:
Woron, hde-b nam otobidat'?
Jak by nam o tom prowidat'?

Woron woronu w otwit:
Znaju, bude nam obid;
W czystom poli pod rakitoj
Bohatyr łeżyt ubytyj.

Kim ubyt i ot czoho,
Znaje sokoł łysz jeho,
Ta kobyłka woronaja,
Ta chozjajka mołodaja.

Со́колъ въ ро́щу улетѣ́лъ,
На кобы́лку не́другъ сѣлъ,
А хозя́йка ждетъ мила́го,
Не уби́таго, живо́го.

Очеркъ ру́сской исто́ріи.

(Устря́лова.)

Первонача́льное о́бщество, служи́вшее осно́вою Ру́сской держа́вы, возни́кло въ пле́мени Славя́нъ, подъ верхо́вною вла́стью одно́й госпо́дствующей фами́ліи, главо́ю кото́рой былъ Норма́нскій ви́тязь Рю́рикъ. Оно̀ получи́ло назва́ніе Ру́си и средото́чіемъ снача́ла имѣ́ло Но́вгородъ. Въ пе́рвый вѣ́къ бытія̀, Русь раздви́нула свои̇̀ предѣ́лы отъ берего́въ Ильменя до поро́говъ Днѣпро́выхъ, до исто́ковъ Ви́слы, за́паднаго Бу́га, до у́стья Оки̇̀ и верхо́вьевъ Хопра̀; всѣ поколѣ́нія Славя́нскаго и частію Фи́нскаго пле́мени, обита́вшія ме́жду си́ми рубежа́ми, безъ вся́кихъ почти̇̀ поня́тій о жи́зни граждáнской, въ патріарха́льной простотѣ́ нра́вовъ, покори́лись неограни́ченному госпо́дству Рю́риковыхъ пото́мковъ и вошли̇̀ въ соста́въ Ру́си, средото́чіемъ ко́ей сталъ Кі́евъ. По введе́ніи Христіа́нской вѣ́ры правосла́внаго восто́чнаго исповѣ́данія, при Влади́мірѣ св., они̇̀ сли́лись въ оди́нъ наро́дъ Ру́сскій и образова́ли одно̀ госуда́рство.

Около полови́ны XI. вѣ́ка довершилось основа́ніе Ру́си; съ тѣхъ поръ внѣ́шнее расшире́ніе ея

Sokoł w roszczu uletjeł,
Na kabyłku njedrug sjeł,
A chazjajka żdjot miłowa,
Nje ubitowo, żiwowa.

Sokoł w roszczu ułetił,
Na kobyłku nedruh sił,
A chozjajka żde myłoho,
Ne ubytoho, żywoho.

Oczerk russkoj istorii.

(Ustrjałowa.)

Pjerwonaczalnoje obszczestwo, służiwszeje asnowoju Russkoj djerżawy, waznikło w plemjeni Sławjan pad wjerchownoju właśt'ju adnoj gaspodstwujuszczej familii, gławoju katoroj był Normanskij witjaż Rjurik. Ano pałucziło nazwanije Rusi i sredotoczijem snaczała imjeło Nowgorod. W pierwyj wjek bytija, Ruś razdwinuła swai predjeły ot bjeregow Ilmjenja do parogow Dnjeprowskich, do istokow Wisły, zapadnowo Buga, do ustja Oki i wjerchowjew Chopra; wsje pakolenija Sławjanskowo i czastiju Finskawo plemjeni, obitawszija mjeżdu simi rubjeżami, bez wsjakich paczti panjatij o żizni grażdanskoj, w patriarchalnoj prastatje nrawow, pakarilis njeograniczennomu gaspodstwu Rjurikowych patomkow i waszli w sastaw Rusi, sredotoczijem kojej stał Kijew. Pa wwjedjenii Chrystianskoj wjery prawosławnowo wastocznowo ispowjedanija, pri Władimirje swjatom, ani slilis w adin narod Russkij i obrazowali adno gasudarstwo.

Około paławiny adinadcatowo wjeka dowjersziłos osnowanije Rusi; s tjech por wnjesznjeje razszirenije

ГОСУДАРСТВ... ИСТОРИЧЕСКАЯ

прекращается; настаетъ борьба между потомками Владиміра св. Государство дробится на многія княжества. Впрочемъ мысль о необходимости единодержавія никогда не изчезала.

Прежде однакожь, чѣмъ прекратилась семейная борьба потомковъ Владиміра св. и таившаяся мысль объ единодержавіи успѣла сосредоточить народныя силы, неотразимые завоеватели, пришедшіе изъ глубины Азіи, Монголы, покорили всю Русскую землю, обложили ее данью, присвоили себѣ право возводить и низвергать князей, не измѣнивъ впрочемъ внутренняго устройства, оставивъ неприкосновенными главныя условія государственныя: св. вѣру, языкъ, гражданскіе уставы и право Рюрикова дома на исключительное господство.

Тяжкое иго угнетало Русь около двухъ вѣковъ съ половиною. Въ первый вѣкъ рабства, она была беззащитною жертвою княжескихъ распрей, лютости Монголовъ, хищности западныхъ сосѣдей; въ началѣ втораго вѣка, совершился великій переворотъ, имѣвшій рѣшительное вліяніе на судьбу Русскаго народа. Русскія княжества къ востоку отъ Днѣпра постепенно стали изчезать и входить въ составъ государства Московскаго, признавая надъ собою власть одного дома, въ родѣ Іоанна Калиты. Русскія княжества къ западу отъ Днѣпра, кромѣ Галиціи, присоединившейся въ Польшѣ, слились также въ одно цѣлое и образовали, вмѣстѣ съ Литовскимъ народомъ, самостоятельное государство,

jeja prekraszczajetsa; nastajot borba mjeżdu patomkami Władimira swjatowa. Gasudarstwo drobitsa na mnogija knjażestwa. Wproczem myśl o njeabchodimosti jedinodjerżawija nikagda nje izczezała.

Preżdje odnakoż, czjem prekratiłas sjemjejnaja barba patomkow Władimira swjatowo i taiwszajasa mysl ob jedinodjerżawii uspjeła sosredotocziť narodnyja siły, njeatrazimyje zawojewatjeli, priszedszije iz głubiny Azii, Mongoły, pakarili wsju Russkuju zjemlju, abłożili jejo dańju i priswoili sjebje prawo wazwadiť i nizwjergať knjazjej, nje izmjeniw wproczem wnutrennjawo ustrojstwa, astawiw njeprikosnowjennymi gławnyja usłowija gasudarstwjennyja: swjatuju wjeru, jazyk, grażdanskije ustawy i prawo Rjurikowa doma na iskluczitjelnoje gaspodstwo.

Tjażkoje igo ugnjetało Ruś około dwuch wjekow s paławinoju. W pjerwyj wjek rabstwa, ana była bezzaszczytnoju żertwoju knjażeskich rasprej, ljutosti Mongołow, chiszcznosti zapadnych sasjedjej; w naczalje wtarowo wjeka, sowjersziłsa wjelikij pjereworot, imjewszij rjeszitelnoje wlijanije na sud'bu Russkawo naroda. Russkija knjażestwa k wastoku ot Dnjepra pastjepjenno stali izczezať i wchadiť w sastaw gasudarstwa Maskowskowo, priznawaja nad saboju własť adnowo doma, w rodje Joanna Kality. Russkija knjażestwa k zapadu od Dnjepra, kromje Galicii, prisojediniwszejsa k Polszje, slilis także w adno cjełoje i abrazowali, wmjestje s Litowskim narodom, samosto-

подъ и́менемъ вели́каго кня́жества Лито́вскаго, главо́ю ко́его былъ домъ Гедими́на. Отсе́лѣ Ру́сская земля̀ раздѣли́лась на двѣ полови́ны, на восто́чную или Моско́вскую и за́падную или Лито́вскую. Какъ въ той, такъ и въ друго́й возника́етъ но́вый поря́докъ веще́й, отли́чный отъ пре́жняго.

Русь восто́чная, съ начала XIV вѣка оживле́нная умо́мъ князе́й Моско́вскихъ, ма́ло пома́лу сосредото́чила раздро́бленныя си́лы, вступи́ла въ борьбу̀ съ Монго́лами, све́ргла съ себя̀ ненави́стное и́го, изба́вилась отъ неустро́йствъ удѣ́льныхъ и образова́ла держа́ву си́льную, самостоя́тельную — Ру́сское ца́рство. Главо́ю ея̀ былъ госуда́рь самодержа́вный, съ наслѣ́дственною вла́стью, переходи́вшею по пра́ву перворо́дства отъ отца̀ къ сы́ну, въ ро́дѣ Іоа́нна Кали́ты, а съ 1613 го́да, по́слѣ жесто́каго потрясе́нія Самозва́нцами, въ до́мѣ Рома́новыхъ. Постоя́нною цѣ́лью Ру́сскихъ царе́й, по сверже́ніи и́га до конца̀ XVII вѣ́ка, бы́ло въ дѣла́хъ вну́треннихъ устро́йство госуда́рства въ ду́хѣ дре́вниихъ уста́вовъ и самодержа́вія, получи́вшее оконча́тельное образова́ніе при царѣ Алексѣѣ Михайловичѣ и сы́нѣ его̀ Ѳео́дорѣ; въ дѣла́хъ внѣ́шней поли́тики, на ю́гѣ и восто́кѣ, обузда́ніе Тата́рскихъ ордъ покоре́ніемъ ихъ Ру́сскому ски́петру, на за́падѣ постепе́нное сближе́ніе съ Евро́пою торго́выми свя́зями и ворвраще́ніе земе́ль за Днѣпро́мъ и при Балтійскомъ мо́рѣ, и́сконн составля́вшихъ

jatjelnoje gasudarstwo, pad imjenjem wjelikawo knjażestwa Litowskawo, gławoju kojewo był dom Gedymina. Otsjelje Russkaja zjemla razdjeliłas na dwje pławiny, na wastocznuju ili Maskowskuju i zapadnuju ili Litowskuju. Kak w toj, tak i w drugoj waznikajet nowyj parjadok wjeszczej, atlicznyj ot preżnjawo.

Ruś wastocznaja, s naczała czetyrnadcatowo wjeka ożywljonnaja umom knjazjej Maskowskich, mało pomału sosredotocziła razdroblennyja siły, wstupiła w barbu s Mongołami, swjergła s sjebja njenawistnoje igo, izbawiłas ot njeustrojstw udjelnych i abrazowała djerżawu silnuju, samostojatjelnuju — Russkoje carstwo. Gławoju jeja był gasudar samodjerżawnyj, s nasljedstwjennoju włast'ju, perechodiwszeju pa prawu pjerworodstwa ot atca k synu, w rodje Joanna Kality, a s tysjaszcz szest'sot trinadcatowo goda, poslje żestokawo patrjasjenija Samozwancami, w domje Romanowych. Pastojannoju cjel'ju Russkich carej, pa swjerżenii iga do kanca sjemnadcatowo wjeka, było w djełach wnutrennich ustrojstwo gasudarstwa w duchje drewnich ustawow i samodjerżawija, pałucziwszeje akanczatjelnoje obrazowanije pri carje Aljeksjeje Michajłowiczje i synje jewo Feodorje; w djełach wnjesznjej politiki, na jugje i wastokje, obuzdanije Tatarskich ord pakorenijem ich Russkomu skipjetru, na zapadje pastjepjennoje sbliżenije s Jewropoju torgowymi swjazjami i wazwraszczenjie zjemjel za Dnieprom i pri Bałtijskom

часть Ру́сской земли́. Въ слѣ́дствіе сего̀, гла́вным ъ явле́ніемъ Исто́ріи Ру́сскаго ца́рства бы́ло постоя́нное разви́тіе мы́сли о необходи́мости возстанови́ть Ру́сскую зе́млю въ тѣхъ предѣ́лахъ, кото́рые имѣ́ла она̀ при Яросла́вѣ и о́коло трехъ вѣко́въ по́слѣ него̀; изъ этаго исто́чника проистека́ли всѣ спо́ры Ру́сскихъ госуда́рей съ сосѣ́дями, съ По́льшею, Ливо́нскимъ о́рденомъ и Шве́ціею, овладѣ́вшими мно́гими о́бластями Ру́сскими во вре́мя Монго́льскаго влады́чества и въ сму́ты Самозва́нцевъ.

Русь за́падная до полови́ны XVI вѣ́ка остава́лась подъ вла́стью князе́й Лито́вскихъ, въ ро́дѣ Гедими́на, но та́кже, какъ и восто́чная спасла̀ свою̀ вѣ́ру, свой язы́къ, свои́ уста́вы граждáнскіе. Слѣдова́тельно са́мыя крѣ́пкія у́зы свя́зывали еѐ съ восто́чною Ру́сью, и наро́дъ, свя́то сохраня́я зако́нъ прароди́тельскій, неоднокра́тно обнару́живалъ живѣ́йшее жела́ніе присоедини́ться къ се́верной бра́тіи. Случа́йное обстоя́тельство на до́лго положи́ло пре́граду къ сліянію обѣ́ихъ часте́й Ру́си въ одно̀ цѣ́лое: По́льша, страша́сь могу́щества пре́емниковъ Гедими́на, примкну́ла къ ихъ держа́вѣ, избра́въ на свой престо́лъ вну́ка его̀ Яге́лла, и всѣ́ми мѣ́рами стара́лась отклони́ть опа́сное для нея̀ соедине́ніе за́падной Ру́си съ восто́чною. Для этой цѣ́ли, По́льское прави́тельство стара́лось ввести́ въ Лито́вское кня́жество свои́ зако́ны, свою̀ вѣ́ру, свой язы́къ, свой о́бразъ правле́нія, и истреби́ть тамъ все Ру́сское. Отъ того̀, остава́ясь въ соедине́ніи съ Поль-

morje, iskoni sastawlawszych czast' Russkoj zjemli. W sljedstwije sjewo, gławnym jawlenijem Istorii Russkawo naroda było pastojannoje razwitije mysli o njeobchodimosti wazstanowit' Russkuju zjemlu w tjech predjełach, katoryje imjeła ana pri Jarosławje i około trjoch wjekow poslje njewo; iz etowo istocznika proistjekali wsje spory Russkich gasudarej s sosjedjami, s Polszeju, Liwonskim ordjenom i Szwecijeju, owładjewszimi mnogimi obłastjami Russkimi wa wremja Mongolskawo władyczestwa i w smuty Samozwancew.

Ruś zapadnaja do pławiny szestnadcatowo wjeka ostawałas pad wlast'ju knjazjej Litowskich, w rodje Gedimina, no także, kak i wastocznaja spasła swaju wjeru, swoj jazyk, swai ustawy graždanskije. Sljedowatjelno samyja krjepkija uzy swjazywali jejo s wastocznoju Rus'ju, i narod, swjato sachranjaja zakon praroditjelskij, njeadnokratno obnarużiwał żiwjejszeje żełanije prisojedinit'sa k sjewjernoj bratii. Słuczajnoje abstojatjelstwo na dołgo pałażiło pregradu k slijaniju objeich czastjej Rusi w adno cjełoje: Polsza, straszas maguszczestwa prejemnikow Gedimina, primknuła k ich djerżawje, izbraw na swoj prestoł wnuka jewo Jagełła, i wsjemi mjerami starałas atkłonit' apasnoje dla njeja sajedinjenije zapadnoj Rusi s wastocznoju. Dla etoj cjeli, Polskoje prawitjelstwo starałos wwesti w Litowskoje knjażestwo swai zakony, swaju wjeru, swoj jazyk, swoj obraz prawlenija, i istrebit' tam wsjo Russkoje. At towo, astawajas w sajedinjenii s Pol-

шею до времéнъ императрицы Екатерины II, исключая областей, возвращенныхъ царемъ Алексѣемъ Михайловичемъ, западная Русь испытала всѣ бѣдствія безначалія, свирѣпствовавшаго въ Польскомъ королевствѣ, и величайшее зло народное, гоненіе за вѣру.

Въ началѣ XVIII вѣка, все, о чемъ заботились, къ чему стремились Русскіе цари, было рѣшено Петромъ Великимъ. Совершивъ исполинскій, безпримѣрный въ Исторіи подвигъ, преобразовавъ и себя и свой народъ, водворивъ въ своемъ государствѣ войско, флотъ, промышленность, торговлю, науки, художества, новую, лучшую жизнь, даровавъ отечеству то, что западная Европа получила послѣ вѣковыхъ усилій, ознаменованныхъ крестовыми походами, городскими общинами, огнестрѣльнымъ оружіемъ, книгопечатаніемъ, однимъ словомъ, воплотивъ въ себѣ все, что приготовило первенство Европы надъ прочими частями свѣта, Петръ поставилъ свое государство на такую степень, что оно явилось внезапно грозою своихъ сосѣдей и уже при первыхъ преемникахъ Петра стало усвоивать плоды гражданственности Европейской. Отселѣ началась Исторія Русской имперіи; Россія получила новый видъ; древній Русскій міръ исчезъ съ большею частію его уставовъ, законовъ, формъ, нравовъ, обычаевъ; впрочемъ главныя, непремѣнныя условія Русской жизни, религія и самодержавіе, остались неприкосновенными.

szeju do wremjen impjeratricy Jekatjeriny wtaroj, isklu-czaja obłastjej, wazwraszczennych carem Aleksjejem Michajłowiczem, zapadnaja Ruś ispytała wsje bjed-stwija beznaczalija, swirjepstwowawszowo w Polskom korolewstwje, i wjeliczajszeje zło narodnoje, ganjenije za wjeru.

W naczalje wosjemnadcatowo wjeka, wsjo, o czem zabotilis, k czemu stremilis Russkije cari, było rjeszeno Pjetrom Wjelikim. Sawjersziw ispolinskij, bez-primjernyj w Istorii podwig, wadworiw w swajom ga-sudarstwje wojsko, flot, pramyszlennost', targowlju, na-uki, chudożestwa, nowuju, łuczszuju żizń, darowaw atjeczestwu to, szto zapadnaja Jewropa pałucziła po-slje wjekowych usilij, aznamjenowannych krestowymi pachodami, garodskimi obszczinami, ognjestrjelnym aru-żijem, knigopjeczatanijem, adnim słowom, wapłotiw w sjebje wsjo, szto prigatowiło pjerwjenstwo Jewropy nad proczimi czastjami swjeta, Pjetr pastawił swaje gasudarstwo na takuju stjepjeń, szto ano jawiłos wnje-zapno grazoju swaich sasjedjej i uże pri pjerwych prejemnikach Pjetra stało uswoiwat' płady grażdan-stwjennosti Jewropjejskoj. Atsjelje naczałas Istorija R u s-s k o j i m p j e r i i; Rassija pałucziła nowyj wid; dre-wnij Russkij mir izczez s bolszeju czastiju jewo usta-wow, zakonow, form, nrawow, abyczajew; wproczem gławnyja, njepremjennyja usłowija Russkoj żizni, religija i samodjerżawije, astalis njeprikosnowjennymi.

Екатерина II довершила мысль и древнихъ царей и многіе планы Петра: соединила подъ свою державу почти всю Русскую землю, вмѣстѣ съ значительною частію Польскаго королевства; дарована Россіи рѣшительный перевѣсъ надъ сосѣдними народами и ознаменована внутреннее управленіе многими учрежденіями для государственнаго благоустройства.

Усвоивъ лучшіе плоды Европейской гражданственности, безъ вредныхъ однакожъ плевелъ, одушевляемая отличительнымъ свойствомъ народнаго характера, безпредѣльною преданностію вѣрѣ и престолу, Россія была непоколебима среди всеобщаго потрясенія западныхъ государствъ Французскою революціею, и подъ знаменемъ Александра I. избавила Европу отъ величайшаго изъ завоевателей, отъ Наполеона.

Клеветникамъ Россіи.

(А. С. Пушкина.)

О чемъ шумите вы, народные витіи?
Зачѣмъ анаѳемой грозите вы Россіи?
Что возмутило васъ? волненія Литвы?
Оставьте: это споръ Славянъ между собою,
Домашній, старый споръ, ужъ взвѣшенный судьбою,
Вопросъ, котораго не разрѣшите вы.
Уже давно между собою
Враждуютъ эти племена:
Не разъ клонилась подъ грозою
То ихъ, то наша сторона.

Jekatjerina wtaraja dowjersziła mysl i drewnich carej i mnogije płany Pjetra: sajediniła pad swaju djerżawu paczti wsju Russkuju zjemlju, wmjestje s znaczitjelnoju czastiju Polskawo korolewstwa; darowała Rassii rjeszitjelnyj porewjes nad sasjednimi narodami i aznamjenowała wnutrennjeje uprawlenije mnogimi uczreżdjenijami dla gasudarstwjennowo błagoustrojstwa.

Uswoiw łuczszije płady Jewropjejskoj grażdanstwjennosti, bez wrednych adnakoż plewjeł, aduszewlajemaja atliczitjelnym swojstwom narodnawo charaktjera, bezpredjelnoju predannostiju wjerje i prestołu, Rassija była njepakolebima sredi wsjeobszczawo patrjasjenija zapadnych gasudarstw Francuzskoju rewolucijeju, i pad znamjenjem Aleksandra pjerwowo izbawiła Jewropu ot wjeliczajszawo iz zawojewatjelej, ot Napoleona.

Klewjetnikam Rassii.

(*A. S. Puszkina.*)

O czem szumitje wy, narodnyje witii?
Zaczjem anafemoj grazitje wy Rassii?
Szto wazmutiło was? wałnjenija Litwy?
Astawtje: eto spor Sławjan meżdu saboju,
Domasznij, staryj spor, uż wzwjeszennyj sud'boju,
Wapros, katorawo nje razrjeszitje wy.
Uże dawno mjeżdu saboju
Wrażdujut eti plemjena;
Nje raz kłaniłas pad grazoju
To ich, to nasza starana.

Кто устоитъ въ нера́вномъ спо́рѣ:
Кичли́вый Ляхъ, иль вѣ́рный Россъ?
. . . . . .
. . . . . .

Оста́вьте насъ: вы не чита́ли
Сій крова́выя скрижа́ли;
Вамъ непоня́тна, вамъ чужда̀
Сій семе́йная вражда́!
Для васъ безмо́лвны Кремль и Пра́га,
Безсмы́сленно прельща́етъ васъ
Борьбы́ отча́янной отва́га —
И ненави́дите вы насъ....
За что-жь? отвѣтствуйте: за то́-ли,
Что на разва́линахъ пыла́ющей Москвы́
Мы не призна́ли го́рдой во́ли
Того̀, подъ кѣмъ дрожа́ли вы?
За то-ль, что въ бе́здну повали́ли
Мы тяготѣющій надъ ца́рствами куми́ръ,
И на́шей кро́вью искупи́ли
Евро́пы во́льность, честь и миръ?

Вы гро́зны на слова́хъ — попро́буйте на дѣлѣ!
Иль ста́рый богаты́рь, поко́йный на посте́лѣ,
Не въ си́лахъ завинти́ть свой Измаи́льскій штыкъ?
Иль Ру́сскаго Царя̀ уже безси́льно сло́во?
Иль намъ съ Евро́пой спо́рить но́во?
Иль Ру́сскій отъ побѣ́дъ отвы́къ?

Иль ма́ло насъ? Или́ отъ Пе́рми до Таври́ды,
Отъ Фи́нскихъ хла́дныхъ скалъ до пла́менной Колхи́ды,
Отъ потрясе́ннаго Кремля̀
До стѣнъ недви́жнаго Кита́я,
Стально́й щети́ною сверка́я,
Не вста́нетъ Ру́сская земля̀?

Такъ высыла́йте-жъ намъ, витіи,
Свои́хъ озло́бленныхъ сыно́въ:
Есть мѣсто имъ въ поляхъ Россіи,
Среди̇̀ нечу́ждыхъ имъ гробо́въ.

(Изъ сочиненія: Russisches Lesebuch von Iwan F. Hołowackij. Wien. 1860.)

Kto ustoit w njerawnom sporje:
Kiczliwyj Ljach, il wjernyj Ross?
. . . . . .
. . . . . .

Astawtje nas; wy nje czitali
Sii krowawyja skriżali;
Wam njepanjatna, wam czużda
Sija sjemjejnaja wrażda!
Dla was bezmołwny Kreml i Praga,
Bezsmyslenno prelszczajet was
Barby otczajannoj atwaga —
I njenawiditje wy nas....
Za szto-ż? atwjetstwujtje: za to-li,
Szto na razwalinach pyłajuszczej Maskwy
My nje priznali gordoj woli
Tawo, pad kjem drożali wy?
Za to-l, szto w bezdnu pawalili
My tjagotjejuszczyj nad carstwami kumir?
I naszej krowju iskupili
Jewropy wolnost', czest' i mir?

Wy grozny na słowach — paprobujtje na djelje!
Il staryj bagatyr, pakojnyj na pastjelje,
Nje w siłach zawintit' swoj Izmailskij sztyk?
Il Russkawo Carja uże bezsilno słowo?
Il nam s Jewropoj sporit' nowo?
Il Russkij at pabjed atwyk?

Il mało nas? Ili at Permi do Tawridy,
At Finskich chładnych skał do płamjennoj Kołchidy,
Ot patrjasjonnowo Kremla
Do stjen njedwiżnowo Kitaja,
Stalnoj szczetinoju swjerkaja,
Nje wstanjet Russkaja zjemla?

Tak wysyłajte-ż nam, witii,
Swaich azłoblennych synow:
Jest' mjesto im w palach Rassii,
Sredi njeczużdych im grabow.

(Iz soczinjenija: Russisches Lesebuch, von Iwan F. Hołowackij. Wien. 1860.)

Тучи.

(М. І. Лермонтова.)

Тучки небесныя, вѣчные странники!
Степью лазурною, цѣпью жемчужною
Мчитесь вы, будто какъ я же, изгнанники
Съ милаго сѣвера въ сторону южную.

Кто же васъ гонитъ: судьбы ли рѣшеніе?
Зависть ли тайная? злоба-ль открытая?
Или на васъ тяготитъ преступленіе?
Или друзей клевета ядовитая?

Нѣтъ, вамъ наскучили нивы безплодныя....
Чужды вамъ страсти и чужды страданія;
Вѣчно холодныя, вѣчно свободныя,
Нѣтъ у васъ родины, нѣтъ вамъ изгнанія.

Къ дѣтямъ.

(А. С. Хомякова.)

Бывало въ глубокій полуночный часъ,
Малютки, приду любоваться на васъ;
Бывало люблю васъ крестомъ знаменать,
Молиться, да будетъ на васъ благодать,
Любовь Вседержителя Бога.

Стеречь умиленно вашъ дѣтскій покой,
Подумать о томъ, какъ вы чисты душой,
Надѣятся долгихъ и счастливыхъ дней,
Для васъ, беззаботныхъ и милыхъ дѣтей,
Какъ сладко, какъ радостно было!

Теперь прихожу я: вездѣ темнота,
Нѣтъ въ комнатѣ жизни; кроватка пуста;
Въ лампадѣ погасъ предъ иконою свѣтъ...
Мнѣ грустно, малютокъ моихъ уже нѣтъ!
И сердце такъ больно сожмется!

О дѣти, въ глубокій полуночный часъ,
Молитесь о томъ, кто молился о васъ,
О томъ, кто любилъ васъ крестомъ знаменать, —
Молитесь, да будетъ и съ нимъ благодать,
Любовь Вседержителя Бога!

ГОСУДАРСТВ. ПУБЛИЧНАЯ ИСТОРИЧЕСКАЯ БИБЛИОТЕКА

Tuczi.

(M. I. Lermontowa.)

Tuczki njebjesnyja, wiecznyje stranniki,
Stjep'ju łazurnoju, cjep'ju żemczużnoju
Mczitjes wy, budto kak ja że, izgnanniki
S miławo sjewjera w storonu jużnuju.

Kto że was gonit: sud'by li rjeszenije?
Zawist' li tajnaja? złoba-l atkrytaja?
Ili na was tjagotit prestuplenije?
Ili druzjej klewjeta jadowitaja?

Njet', wam naskuczili niwy bezpłodnyja...
Czużdy wam strasti i czużdy stradanija;
Wjeczno chałodnyja, wjeczno swabodnyja,
Njet u was rodiny, njet wam izgnanija.

K djetjam.

(A. S. Chomjakowa.)

Bywało w głubokij pałunocznyj czas,
Małutki, pridu lubowat'sa na was;
Bywało lublu was krestom znamjenat',
Malit'sa, da budjet na was błagodat',
Lubow Wsjedjerżitjela Boha.

Stjerecz umilenno wasz djetskij pakoj,
Padumat' o tom, kak wy czisty duszoj,
Nadjejat'sa dołgich i szczastliwych dnjej
Dla was, bezzabotnych i miłych djetjej,
Kak sładko, kak radostno było!

Tjepjer prichażu ja: wezdje tjemnota,
Njet w komnatje żizni; krawatka pusta;
W łampadje pagas pred ikonoju swjet...
Mnje grustno, malutok maich uże njet:
I sjerdce tak bolno sażmiotsa:

O djeti, w głubokij pałunocznyj czas
Malitjeś a tom, kto maliłsa a was,
A tom, kto lubił was krestom znamjenat', —
Malitjes, da budjet i s nim blagodat',
Lubow Wsjedjerżitjela Boha!
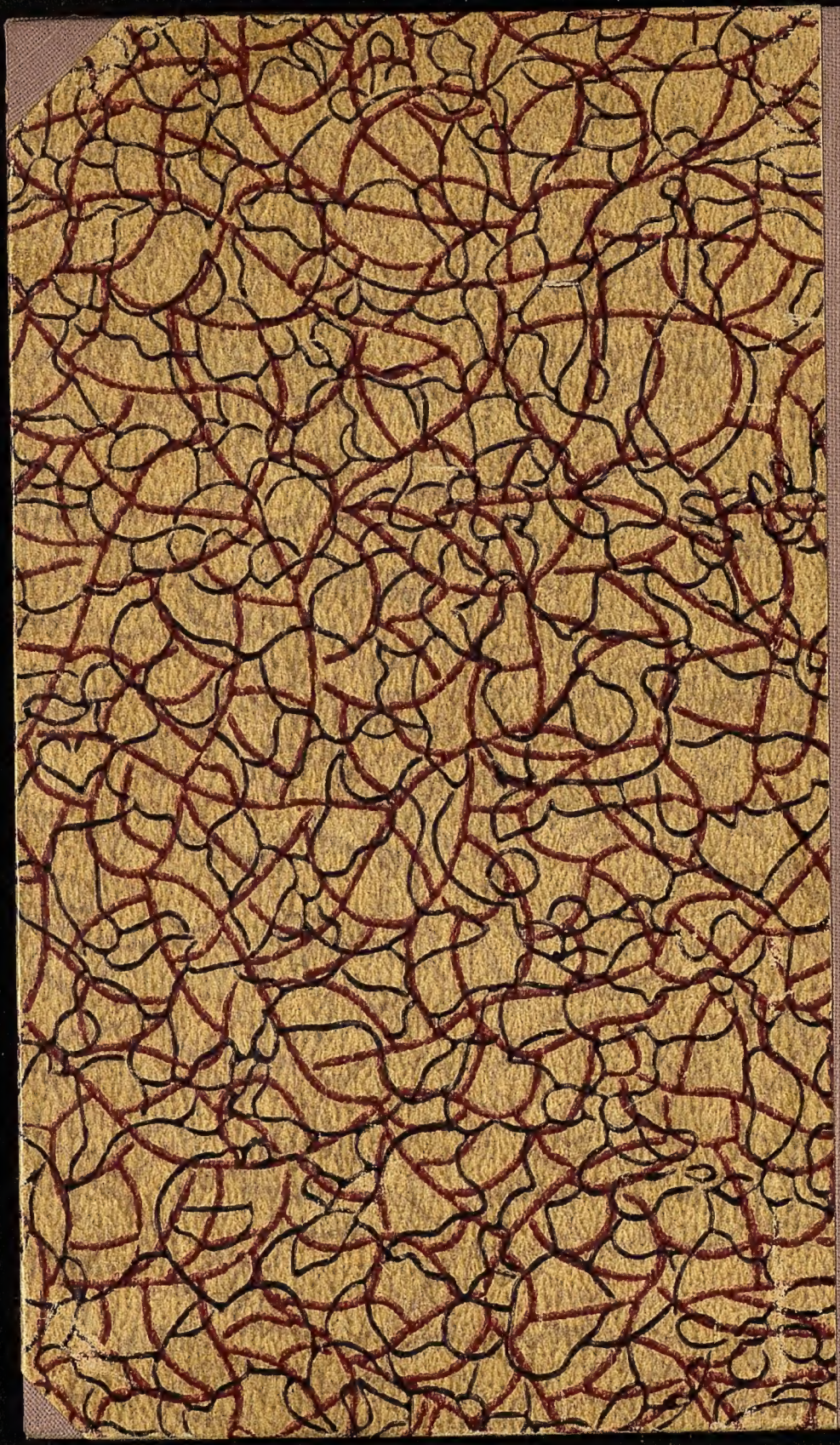
ГОСУДАРСТВ. ПУБЛИЧН. ИСТОРИЧЕСКАЯ БИБЛИОТЕКА